

KÉTNYELVŰ FOTÓALBUM A KISMAROSI HAGYOMÁNYOKRÓL

A Kismarosi Sváb Muzeális Gyűjteményben (korábban: Kismarosi Falumúzeum) 1993-tól állandó kiállítás látható a falu életére jellemző muzeális eszközökből, régi okiratokból és fényképekből, a falusi gazdálkodás régi szerszámaiból és borászati eszközeiből, a falu vallási életének tárgyaiból, stb. A kiállítás a XVIII. század első felében betelepült első sváb telepeseiktől kezdődően napjainkig öleli át a falu néprajzi hagyományait és történetét. A Muzeális Gyűjtemény műtárgyainak jelentős része megtekinthető az interneten is a MúzeumDigitár rendszerben (<https://hu.museum-digital.de/portal/index.php?t=institution&instnr=20>).

Az 1980-as évek elején megkezdett gyűjtőmunka eredményeként a falu története és néprajza képekben is élénk tárul. A megsárgult fotókon megismerkedhetünk Kismaros őslakosságával és a régi sváb családok tagjaival. Az összegyűjtött képek egyes témaköreiből fotótablókat készítettünk a Muzeális Gyűjtemény állandó kiállítása számára. Ezek a tablók láthatók a falu óvónői, tanárai, kántortanítói, papjai, közéleti személyei, továbbá az egyházi szertartások és rendezvények képei, a cserkészfotók, a kulturális programok képei, az óvodai és iskolai csoportképek, a földművelés, a szőlészet és az iparosság múltja és jelene.

A Muzeális Gyűjtemény látogatói lapozható fotótablókon is megismerkedhetnek a kismarosi élet és a kismarosi esküvők fotóival. A régi prэшázak és pincék, borászati berendezések és eszközök további német-magyar kétnyelvű fotótablókon láthatók. Kismaros épített örökségét az állandó kiállítás külön fotótablóin és egy időszakos fotókiállításon is bemutatjuk.

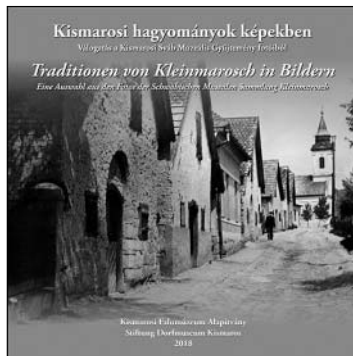
A 2011-ben megrendezett *Kismarosi életképek* című fotókiállítás, és a kismarosi hagyományok képeit bemutató vetített képes előadások, valamint a 2016-ban megrendezett *Kismaros épített öröksége régen és most* című helytörténeti kiállítás sikeressége alapján felmerült a gondolat, hogy a hagyományok képeiből egy kisebb válogatást egy magyar-német kétnyelvű fotóalbum formájában adjunk ki.

A *Kismarosi hagyományok képekben* című fotóalbum anyagához a Kismarosi Sváb Muzeális Gyűjtemény digitalizált fotógyűjteményéből válogattuk ki a képeket az alábbi témakörökben: építészeti hagyományok és látképek, valamint a mezőgazdasági, szőlészeti, illetve borászati, kulturális, vallási, közösségi, iskolai és óvodai hagyományok képei.

A korai Kismarosról készült fotók közül nagyon érdekes pl. a kismarosi római katolikus templomot és belsejét 1886 körül bemutató képeslap. (Itt még az ún. Régi temető is látható a templom mellett, ahol ma a parókia épülete áll.)

A kiadványban – korlátozott terjedelme miatt – csak 76 kép került bemutatásra. Ezek jelentős részét a fotóalbumban való bemutathatóság érdekében a Muzeális Gyűjtemény munkatársai jelentős munkával restaurálták.

A Kismarosi Falumúzeum Alapítvány és az általa gondozott Kismarosi Sváb Muzeális Gyűjtemény által kiadott *Kismarosi hagyományok képekben* című német és magyar nyelvű fotóalbum az alapítvány ezirányú néprajzi hagyományörző tevékenységének a feladatkörébe, programjaiba szervesen illeszkedő szép kiadvány, amely segíti a kismarosi lakosságot, a múzeum felnőtt és iskolás látogatóit, látogatócsoportjait a régi kismarosi német nemzetiségű lakosság életének és minden-

napjainak megismerésében. Segíti továbbá a kismarosi sváb hagyományok és a német nemzetiségi nyelv megőrzését is, mert az egyes képek alatt kétnyelvű feliratok láthatók. A fotóalbum a kismarosi tárgyi és szellemi kultúra képi megjelenítését is szolgálja. A 100 példányban megjelent fotóalbum egyúttal hiánypótló néprajzi kiadvány.

A fotóalbum megjelenését az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatta.

(*Dabóczi Ákos*: Kismarosi hagyományok képekben. Válogatás a Kismarosi Sváb Muzeális Gyűjtemény fotóiból. Kismarosi Falumúzeum Alapítvány, Kismaros, 2018. 80 oldal)

Dabóczi Ákos

ÉRTÉKMENTŐ ALKOTÁS BUDAFOK-TÉTÉNYRŐL

2018-ban újabb értékes kiadvánnyal gyarapodott Budafok-Tétény helytörténeti irodalma: az 1988-ban kiadott *Tétény-Propontor* című, a XXII. kerület történetét és mindennapjait bemutató tudományos ismeretterjesztő munka, továbbá a városrész történetével kapcsolatos számos értékes helytörténeti tanulmány megjelenését követően hiánypótló városrészkönyv jelent meg a XXII. kerületi önkormányzat gondozásában. Az igényes kivitelű kiadvány címlapján a kerület nevezetességeinek fotomontázsa üdvözli, majd – a könyvet kinyitva – elsőként Karsay Ferenc, a kerület polgármestere és a könyv szerkesztője, Janzsó János köszöntik az olvasót.

A főváros XXII. kerületét 1950. január 1-jén hozták létre Budafok, Budatétény, Nagytétény valamint a Baross Gábor-telep összevonásával, 34,2 km² területen. A kerület egy 1993/1994. évi önkormányzati határozattal vette fel a Budafok-Tétény nevet. A négy területrész bemutatása: Promontor (1886-tól Budafok) Garbóci László helytörténész, Nagytétény Dindi István helytörténész, Kistétény (1915-től Budaté-

tény), továbbá Baross Gábor-telep Bayer Árpád történész munkája. A kerületrészek bemutatásakor a városrésztérképek és a helyi nevezetességek képsorával bevezetve, a kronológia rendezőelvét követve azonos nézőpontokat vesznek figyelembe. Rövid ismertetést adnak a településrészek történetéről, a lakosság vallási-etnikai összetételéről és társadalmi tagozódásáról, az egyházak jelenlétéről, a helyi oktatásügy, a sport és a kultúra helyzetéről, továbbá az ipar, a mezőgazdaság, valamint a kereskedelem és a szolgáltatóipar fejlődéséről. A települések változásainak bemutatásán túl különös figyelmet szentelnek az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc, valamint az 1956-os forradalom emlékének, helyi vonatkozásainak.

A mai Budafok helyén a középkorban három jelentős szőlő- és borkultúrát megvalósító település (Csőt, Kocsola és Kánya) terült el. A török hódoltság idején elnéptelenedett települések helyére Savoyai Jenő herceg, a ráckevei uradalom felvásárlója német telepeseket fogadott be. A telepesek 1739-ben alapították meg Promontorium zsellérközösséget.

A kerület legősibb településrésze Nagytétény. Anonymus szerint a település (Theten) névadója Tétény (Töhötöm) vezér volt. Egy 1461-ben kiadott oklevél Thetent a környék legjelentősebb mezővárosaként említi. A XVIII. század végére elnéptelenedett városkában a német földművesek betelepítése a helyi kastélyt birtokló Rudnyánszky József kezdeményezésére történt. A XVIII. század végétől a település földesurai lehetővé tették zsidó családok letelepedését is Tétényben.

